

PARAPSYKOLOGI

forskning och nyheter

Sällskapet för Parapsykologisk Forskning, SPF

Nr 69 • Nov 2013

Professor **Stanley Krippner**, en av världens ledande humanistiska psykologer, Saybrook Institute, San Francisco håller föredrag:

STRANGE PHENOMENA IN BRAZIL

November

A case of stigmata : Amyr Amiden

Stanley Krippner besökte 1993 Brasilien och kunde då göra observationer av flera märkliga fenomen kring detta 'medium', Amyr Amiden, bl a stigmata (blod på händerna som främst förekommer hos starkt troende kristna, fast Amyr uppfostrades som muslim) och föremål som bara dök upp i luften.

Krippner har forskat och skrivit flera böcker om förändrade medvetandetilstånd, drömmar, hypnos, shamanism, dissociation och parapsykologi. Han har rest världen runt med föreläsningar och workshops, är medlem i flera internationella vetenskapliga sammanslutningar och har fått flera fina utmärkelser.

Måndag 4 november 2013 kl 19.00

Avgift: 200 kr, 150 för medlemmar

Lokal: Sal 1, Valhallavägen 148, 1 tr upp (Östermalms föreningsråd)
Kaffe finns att köpa i en paus

Föredraget stöds av John Björkhems Minnesfond

Jens Tellefsen och Göran Bruswitz håller föredrag:

December

Ljus - både våg och partikel - Det klassiska dubbelspaltexperimentet i parapsykologisk tappning

Att ljus och även all materia samtidigt har både våg- och "partikel"-egenskaper har visats i det klassiska dubbelspalt-experimentet i kvantfysiken.

Nu har den ledande parapsykologen **Dean Radin** utfört detta experiment, men i något man kan kalla parapsykologisk tappning, där också observatörens medvetande spelar en viktig roll. Videoinslag hjälper oss denna kväll att förstå mer av dessa kvantfysikens mysterier. Tryckt forskningsmaterial delas ut gratis. *Välkomna till en spännande afton!*

Onsdag 4 december 2013 kl 19.00

Avgift: 100 kr, 50 för medlemmar

Lokal: Sal 6, Valhallavägen 148, 1 tr ner (Östermalms föreningsråd)
Kaffe finns att köpa i en paus

UR INNEHÅLLET

Dialog med kritikerna i Lund – vad gav det? De har främst läst vad skeptiker skrivit. Då blir debatt helt missvisande. Deras påståenden bemöts av ledande parapsykologer.....	3
Rapporter om stigmata och fenomenen kring Amyr Amiden, den 'psychic', Stanley Krippner håller föredrag om den 4/11.....	9
Nyheter i korthet.....	10
Parapsykologins misstag – som jag ser det. Några kommentarer.....	11

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Höstens sista föredrag

Nästa föredrag vi ordnar i höst blir med inte mindre än en av världens ledande humanistiska psykologer, tillika hedersmedlem i SPF, **Stanley Krippner**. Måndagen **den 4 november** håller han föredrag om *Strange phenomena in Brazil – A case of stigmata: Amyr Amiden*.

Krippner besökte Brasilien 1993-94 och iakttog då hos denne 'psychic' både stigmata-fenomen och apporter, föremål som bara dök upp i luften (stigmata = tex händer som blöder, vilket förekommer bland starkt troende kristna, fast Amyr Amiden var uppfostrad som muslim!). Krippner har skrivit några vetenskapliga rapporter om detta fall, bl a en år 2002 i *Journal of Scientific Exploration*. Det omnämns också i en bok från 2008, redigerad av Harold Ellens: *Miracles [Three Volumes]: God, Science, and Psychology in the Paranormal*. Krippner utformade också vetenskapliga procedurer för att undersöka dessa fenomen.

Stanley Krippner är professor i psykologi och har fått flera fina utmärkelser efter att under många år rest världen runt och hållit föredrag om drömmar, drömtelepati, hypnos, shamaner, osv. Han har skrivit flera böcker och bl a redigerat 9 volymer av *Advances in Parapsychological Research*.

Årets sista föredrag blir onsdagen **den 4 december**, då undertecknad Göran Brusewitz och Jens Tellefsen håller föredrag om **dubbel-spalt-experimentet i parapsykologisk tappning**. Thomas Young's och Augustin Fresnel's klassiska dubbel-spalt-experiment ifrån 1827

var en viktig pusselbit för att fysikerna senare skulle komma fram till slutsatsen att ljus samtidigt har både våg- och partikel-egenskaper. Vilket sedan visat sig gälla även för all materia.

Samma dubbel-spalt-experiment kom senare att spela en viktig roll igen när fysikerna vidareutvecklade den s. k. kvantmekaniken. 1973 publicerades ett experiment där man skickat enkla elektroner mot dubbelspalten, där man kunde dra slutsatsen att de "interfererade med sig själva".

PEAR-lab, Princetonuniversitetet, publicerade 1998 en rapport där man använt dubbel-spalt-experimentet för parapsykologisk forskning, där också observatörens medvetande spelar en viktig roll – ett "mind over matter"-experiment. Och nyligen har den ledande parapsykologen Dean Radin 2012 publicerat 6 upprepningar av samma experiment.

Vi kommer under kvällen att försöka tränga in lite i kvantfysikens mysterier, samt med hjälp av bland annat videoinslag illustrera den utförda forskningen. Tryckt forskningsmaterial kommer att delas ut gratis till de som vill fördjupa sig i originalartiklar.

Vi börjar nästa år preliminärt **den 22 januari** med **En rapport från PA-konferensen** i augusti 2013 utanför Rom, med Göran Brusewitz, Jan Fjellander, Jan Dalkvist och Yvonne Marcus.

I detta nyhetsbrev

Detta nummer domineras av mitt referat av den konversation per e-post jag hade under första delen av året med några av de ledande kritikerna i Lund, de som i Svenska Dagbladet och Sydsvenskan kritiserade Cardeña och parapsykologin för cirka ett år sedan. Jag var framför allt intresserad av vilka böcker och vetenskapliga rapporter de läst för att komma med de slutsatser och påståenden som de gjorde, som så tydligt skiljer sig från de som parapsykologer själva drar. De nämner en rapport var, varav en är skriven av en skeptiker. Den andra rapporten är en granskning från 1988 av olika sätt att öka 'männliga pre-

stationer'. Den granskningen kom fram till att "In the committee's view, the best scientific evidence does not justify the conclusion that ESP exists". Halle missade dock tillägget om flera forskningsområden inom parapsykologi man tyckte borde bevakas. Vad som heller inte framkommer är att den kritiserades, både av dr Edwin May, den forskningsansvarige för StarGate (remote viewing), men också officiellt av parapsykologernas internationella sammanslutning, *Parapsychological Association*, något kritikerna i Lund nog inte kände till.

Det jag framför allt vill göra tydligt är att kritiker inte läser samma böcker och rapporter som företrädare för parapsykologin gör, och därmed drar helt andra slutsatser än vad företrädarna gör. Och obs!: då har jag ändå inte sagt något om vilka som har 'rätt' eller 'fel'. En oundviklig konsekvens är att debatten som då och då dyker upp i media blir så missvisande. Det gör inte saken bättre alls för detta forskningsområde. Misstron och misstänksamheten består.

Jag avslutar med att låta några ledande parapsykologer, Adrian Parker, Jessica Utts och Dean Radin kommentera några av de påståenden som kritikerna gör.

Förutom detta debattinlägg i SvD informerar jag kort om ett vetenskapligt symposium på Chalmers i Göteborg i våras, där en punkt handlade om parapsykologi och pseudovetenskap, detta också som en reaktion på den kritik Cardeña drog på sig. Vidare har jag några kommentarer om varför vår kurs i parapsykologi med Folkuniversitetet i våras, 2013 fick ställas in.

Slutligen några separata sammanfattningar, skrivna av Andreas Lantz av rapporter om de fenomen som knyts till Amyr Amiden i Brasilien, främst stigmata. Nemo C. Mörck bidrar också med några noter och kommentarer också de misslag Andreas Lantz i förra nyhetsbrevet tyckte att parapsykologin gjort – de tycker lite olika.

Vad skall man göra när kritiker bara läser vad skeptiker skrivit?

Dialog med forskarna bakom kritiken i SvD förra hösten mot Etzel Cardeña

GÖRAN BRUSEWITZ

Min slutsats av denna dialog, och tidigare analys av kritikers debattinlägg är att kritiker främst läser skeptikers artiklar & böcker, debatten leder ingenstans, misstroendet mellan kritiker och föreläsare bibehålls och debattinlägg blir lätt missvisande. De påstående kritikerna nu fört fram bemöts nedan av ledande parapsykologer.

I månadsskiftet oktober/november 2012 förekom i SvD och även Sydsvenskan flera starka inlägg om parapsykologi i allmänhet, och detta som en reaktion på en artikel/intervju i Lunds Universitets tidning LUM med professor Cardeña (se vårt nyhetsbrev nr 65 och notis 297 på hemsidan). Det verkade vara möjligt att de hade fog för sin kritik mot Cardeñas rapport och påstående - vad han verkligen sagt under intervjun om sin rapport i LUM vet man inget om, inte heller vad han sagt om parapsykologin i allmänhet, men han verkade i artikeln i LUM ha dragit för långt gående slutsatser av sin rapport. Jag ville för dessa kritiker göra tydligt att vi i SPF delar flera av dessa deras synpunkter. Samtidigt var jag, med tanke på deras starka kritik av parapsykologin i allmänhet, nyfiken på vad dessa forskare med professor Bertil Halle i spetsen visste om forskningen i parapsykologi. Vad hade de läst för att komma fram till den uppfattning de spred i detta mycket uppmärksammade inlägg i SvD. Jag skickade därför i december 2012 till var och en av dem ett mejl med några till synes "enkla", raka frågor, för att skapa en dialog och kontakt.

Av de mer utförliga svaren jag fått från professorerna Bertil Halle och Germund Hesslow framgår det att de är intresserade, men, ofta av tidsskäl, inte hinner hålla sig så ajour med forskningen att de tar del av båda "lägrens" inlägg och rapporter, utan bara eller framför allt tar del av skeptikernas åsikter och slutsatser. Hur de ser på frågan om de också borde ta del av föreläsarnas åsikter och slutsatser vet man inte. Följden blir att, när de reagerar på alltför långtgående slutsatser av en enstaka forskare, i detta fall Cardeña, och går ut till en rikstidning, i detta fall SvD med ett debattinlägg, så lägger de fram påståenden som inte alls stämmer med det forskarna på området har. Detta gäller både Halle och Hesslow, som svarat mig relativt utförligt.

Dessutom blir det tydligt att dessa forskare fortfarande har en mera mekanisk syn på fenomenen och inte i första hand uppskattar metaanalyser utan vill ha ett experiment man alltid ska kunna upprepa och få samma resultat. Är detta ett rimligt synsätt eller önskemål/krav?

Min stora fråga till dem är vilka rapporter de läst för att påstå: "Omfattande granskningar av framstående psykologer och medicinare, bland annat i den amerikanska vetenskapsakademins regi, har konstaterat att 130 års parapsykologisk forskning inte kunnat troliggöra att telepati eller något annat paranormalt fenomen existerar".

Halle med kolleger fortsätter i sitt debattinlägg med några allmänna påstå-

enden om forskningsfältet som helhet: "parapsykologi är en avart", "att resultaten inte kan upprepas av oberoende forskare", "att området inte utvecklas", och "att det inte sker något ömsesidigt kunskapsutbyte med resten av forskarsamhället".

Jag påpekar för dem att "detta är påstående som jag inte tycker stämmer överens med den bild jag får från forskningstidskrifterna som löpande redogör för denna forskning. Därför undrar jag vilket stöd ni har för dem. Bland parapsykologer, och även kritiska sådana - de kanske inte är så många, särskilt inte i skeptikers ögon, men det är främst dem jag litar på - finns det en ganska klar uppfattning, med stöd från meta-analyser, att resultat kan upprepas av andra forskare och i flera fall inte bara av några få (även om det här ändå finns ett problem), att metodik mm utvecklats och utvecklas och att det förekommer kunskapsutbyte, även om man ibland kan önska att det vore ännu mer omfattande. På vad sätt parapsykologi skulle vara en avart förstår jag inte alls och skulle helt klart vilja ha förtydligat."

Hur svarade de? Kortfattat kan man säga att Halle och Hesslow anger en artikel eller rapport var, som de har läst. Hesslow minns att han läste en artikel av James Alcock⁷, framträdande skeptiker, i *Journal of Consciousness Studies* från år 2003. Halle anger att han i en utredning 1988¹ i USA som analyserade olika sätt att öka 'human performance' fann slutsatsen att det inte fanns någon grund för att paranor- ►

mala fenomen finns, trots 130 års forskning. När jag konstaterar att de anger det en skeptiker skrivit resp. en utredning som fick ganska mycket kritik⁶ (t ex ombads en framträdande sakkunnig att dra tillbaka sin rapport), så tycker Halle att jag ”vill misstänkliggöra skeptiker genom att försöka visa att de inte är pålästa. Men du har ingen aning om vad jag läst eller inte läst om parapsykologi eller vad mina kunskaper/erfarenheter är om annan pseudovetenskap och om god och dålig naturvetenskap.”

Jag har självklart inget syfte att misstänkliggöra skeptiker, och förstår helt klart att de har läst en hel del, både om parapsykologi, om pseudovetenskap och annat. Frågan är bara vad de läst, vilka tyngre böcker och vetenskapliga rapporter de tagit intryck av för att dra de slutsatser de gör, och komma med de påståenden de gör, slutsatser och påståenden som så dåligt stämmer med de intryck jag fått av ledande parapsykologisk press. Det kan i hög grad bero på om man tycker att det räcker med skeptikers böcker (eller bara hinner läsa ett fåtal böcker/rapporter, tidsfaktorn är ofta en klart avgörande faktor). Man kanske tror parapsykologer, och därför inte läser dem, eller så vet man inte vilka man ska prioritera. Så länge inte detta är klart lär misstron mellan grupperna fortsätta - debatten leder då ingenstans och de debattinlägg som förekommer kan bli ack så missvisande.

Så, med mycket stor reservation för vilka övriga artiklar och böcker de läst om parapsykologi måste jag dra slutsatsen att de baserar sina slutsatser framför allt på vad skeptiker skrivit.

Bertil Halle menar i sitt svar att ”när det gäller parapsykologi i stort så har du och jag gjort olika bedöm-

ningar. Men det är, som du vet, en stor och komplex frågeställning som det inte var vår avsikt att ta upp till debatt i vår SvD artikel. Personligen har jag inget emot parapsykologisk forskning per se (även om jag inte placerar den högt på min priorlista över viktiga forskningsområden). Men då ska den bedrivas och beskrivas professionellt. I mitt tycke, har både Cardeña och LUM brustit i det avseendet.”

Halle avslutar med i ett PS nämna den rapport han baserar sig på när det gäller det övergripandet påståendet ovan om ”Omfattande granskningar130 års parapsykologisk forskning”. Det är ”NAS-studien som vi syftade på är säkert välbekant för dig: ”Enhancing Human Performance”, National Academy Press (1988)¹, där man konkluderar att: ”In the committee’s view, the best scientific evidence does not justify the conclusion that ESP exists.” Han fortsätter sitt PS med ”Jag är medveten om att det finns många översikter och granskningar av senare datum. Jag har läst många av dem, inklusive ditt och Adrians ”A Compendium of the Evidence for Psi”², utan att finna skäl att ändra min bedömning.”

I sitt sista mejl till mig kommer han med ett argument man känner igen från skeptiker: ”Jag skulle bli mer imponerad av ett enda övertygande experiment än jag kan nånsin bli av ett flertal metastudier, men jag ska kika på dessa när jag får en ledig stund.”

Speglar detta argument ett synsätt som inte ”passar” parapsykologiska fenomenens natur, något Halle med kolleger ännu inte förstått, eller något annat?

I mitt sista mejl till honom i februari angav jag länkarna till de granskning-

ar (metaanalyser) under senare år inom vårt forskningsfält jag stödjer mig på³⁻⁵, samt bifogar en kritisk granskning⁶ av NAS-studien ”Enhancing...”, där parapsykologi ingår som ett område som granskas, en kritik skriven av Ed May, den forskningsansvarige för StarGate, om remote viewing. Om och när Halle får tid att titta på det vet jag inte. Jag påpekar också när han i slutet av september godkänner mitt referat av epost-konversationen att en punkt som Ed May nämner in sin granskning var att en av de sakkunniga, Harvard-psykologen Robert Rosenthal som skrivit ett ’background paper’ om ganzfeld-telepati och till förmån för parapsykologi, ombads dra tillbaka detta, vilket är mycket anmärkningsvärt och bara en av oegentligheterna knuten till denna NAS-studie, allt enligt May⁶. Invändningar mot NAS-studien kom också i en rapport¹⁵ från parapsykologernas internationella sammanslutning *Parapsychological Association*.

Germund Hesslow svarar relativt utförligt: ”De frågor du ställer skulle kräva ett ganska omfattande svar som jag inte hinner med just nu. En del svar tror jag du kan finna i den bifogade artikeln (av skeptikern James Alcock i JCS⁷/GB).

När det gäller några andra saker du tar upp är det väl ganska uppenbart. Vad jag förstår håller väl alla parapsykologer med om att det inte finns några upprepbara experiment. När det gäller utvecklingen tycker jag också att det är ganska uppenbart. Metodologiskt ser experimenten ungefär ut som på Rhines tid även om man förbättrat statistiken och infört metoder (som ganzfeld) som man hoppas skall renodla effekterna. Teoretiskt har det inte hänt någonting. Inga pålitliga effekter och inga upptäckter som lett till några intres-

santa teorier. Fältet står och stampar och försöker fortfarande etablera att det man studerar existerar.”

Jag klargjorde för honom i mitt svar att jag ”inte riktigt håller med dig om de slutsatser och påståenden du för fram. Om upprepbarhet har det skrivits mycket, och flera framstående parapsykologer menar att man uppnått en grad av upprepbarhet som är ”inte försumbar” (olika ord används, det är svårbedömt vad som är tillräcklig grad (bättre hade varit att skriva ’som ska kunna anses vara tillräcklig’/GB)) för området. Men att utan vidare påstå att det inte finns några upprepbara experiment tror jag inte så många parapsykologer håller med om, se kommentarerna nedan jag fått av ledande parapsykologer.

Att metodiken i stort sett skulle se ut som på Rhines tid - tror jag inte heller att de ledande parapsykologerna håller med om. Här kan bara nämnas metodiken vid dröm-telepati-studier vid Maimonides⁸ och real-time digital ganzfeld⁹.

Inga pålitliga effekter - nja, även om effektstorlekarna är små (och för ganzfeld-telepati är de medium till små), så finns det effekter man inte kan förklara och inte går att nonchallera³⁻⁵.

Det du sedan nämner - Teoretiskt har det inte hänt någonting. Inga pålitliga effekter och inga upptäckter som lett till några intressanta teorier. Fältet står och stampar och försöker fortfarande etablera att det man studerar existerar. – är, verkar det, i hög grad subjektiva bedömningar.

Men ganska mycket av dessa fakta står och faller med vilka rapporter man läser och litar på. Du anger Alcock, en av de främsta skeptikerna. Jag brukar ta mig tid att också läsa

vad skeptikerna läser, för att få perspektiv. Och jag konstaterar att deras slutsatser skiljer sig från de slutsatser företrädarna drar. Om Alcocks artikel är ett typexempel på vad du utgår ifrån, så förstår jag att du drar andra slutsatser av forskningen, eftersom Alcocks bild inte stämmer med den bild parapsykologerna har.

För att kunna jämföra skeptikers bild med parapsykologers är man vad jag förstår närmast tvungen att läsa några av de avgörande artiklarna av ledande parapsykologer, och se hur de ser på dessa frågor. Jag kan bara konstatera att parapsykologer beskriver denna forskning och drar slutsatser på ett annat sätt än vad skeptiker a la Alcock gör, därmed inte alls sagt något om vem som har rätt, bara att det råder klart delade meningar, och så länge man inte inser detta kommer det att finnas ett misstroende mellan företrädare och skeptiker/kritiker. Och så vitt jag bedömer, på ett så kontroversiellt fält som parapsykologin är man närmast tvungen att ta del av båda sidors synsätt? Eller?”

Hesslow svarar utförligt och ärligt: ”Det mesta av ditt svar går ut på att ledande parapsykologer har en annan uppfattning och så är det. Jag kan dock av brist på tid inte gå in på alla dessa frågor. Jag skickade Alcock därför att det var en artikel som jag läst ganska nyligen och kom ihåg. Jag följde debatten om parapsykologin i ganska många år. Påståenden om signifikanta effekter förekom då och då men kunde senare vederläggas antingen pga metodologiska defekter eller därför att någon ledande forskare avslöjats som fuskare. Så gick åren och samma scenario upprepades. Så länge man inte har något experiment som kan utföras på alla laboratorier och alltid ge

åtminstone ungefär samma resultat, har man inget forskningsobjekt och för mig ter det sig som slöseri med tid att då följa ämnet. Även inom ”etablerad” forskning förekommer att man arbetar efter spår som i efterhand visar sig ohållbara. På vägen publiceras hela tiden resultat som tycks styrka arbetshypotesen. I efterhand står det klart att dessa resultat var felaktiga men det är ofta svårt att avgöra varför de alls uppkom. Det kan vara fråga om metodologiska problem som är svåra att inse, slumpfaktorer som ingen har kontroll över, slarv i hanteringen av data, rent fusk mm. Det är ofta meningslöst att försöka få rätsida på saken. Parapsykologin tycks mig befinna sig ett sådant läge. Skillnaden är att man biter sig fast i en improduktiv forskning. Man tycks inte heller inse vilka enorma problem som ämnet innehåller. Hur förenas psi-fenomen med grundläggande fysik? Varför skulle nervcellerna i en försökspersons hjärna påverkas av vad en specifik person sitter och tänker snarare än av de miljarder människor som samtidigt tänker på helt andra saker? Varför skulle ett specifikt aktivitetsmönster överhuvud taget uppkomma i min hjärna när du tänker på något? Alla nervceller tycks ha specifika inputs från andra celler och från sinnesorganen. Hur nästlar sig psi-fenomen in i systemet? Det krävs ju en mycket specifik aktivering av många miljoner celler för att jag skall tänka på något specifikt. Det räcker inte med någon sorts mystiska vågor som fysiker ännu inte har upptäckt för att förklara det. Det här handlar inte bara om smärre anomalier i vår naturvetenskapliga världsbild. Det skulle ställa allt på ända. Min erfarenhet av forskning säger mig att det är mycket troligare att psi-fenomenen är ett resultat av den typ av felkällor jag nämnde ovan och att en klok person väntar på väsentligt bättre belägg än som nu finns.” ►

Jag bekräftar att jag mycket väl inser de många komplicerade följdfrågor som han nämner och kan mycket väl förstå att man då hellre bedömer att man avvaktar.

Vad är då Hesslows strategi när det som nu dyker upp granskningar, flera på bara några år, som stödjer telepati? Han vill då ”hålla sig öppen för att det dyker upp mer enkla förklaringar i ett senare skede, något jag sett hända flera gånger förut, och inte bara i parapsykologi: Jag har sett detta hända så många gånger både i parapsykologi och på andra håll att jag vill hålla den möjligheten öppen, i synnerhet om det finns starka teoretiska skäl till skepsis. Glöm inte att det finns många experiment som inte visar någon psi-effekt. I andra ämnen skulle man betrakta analoga resultat som vederläggningar. Jag väntar således tills någon kommer och säger, att nu har bevisläget drastiskt ändrats, innan jag lägger mer tid på att läsa mer om denna forskning.”

Hesslow påpekar i samband med att han godkänner mitt referat att han har en reservation, frågan om hur universiteten bör hantera parapsykologin. Det är också en fråga jag inser är viktig, och där finns det säkert många synpunkter och idéer, både vad det gäller kurser/lektioner för de studerande, samt hur man underlättar och får igång forskning. Denna fråga vill jag återkomma till, med mer samlade synpunkter framför allt från de av oss som är verksamma på universitet.

Två andra forskare i gruppen svarade mig kort med att hänvisa till Halles svar.

Slutligen, **Henry Montgomery**, professor i kognitiv psykologi, Stockholms Universitet (numera emeritus), som med kollegan docenten Joakim Westerlund (som tillika samarbetat och samarbetar med Jan

Dalkvist och var/är kolleger med båda dessa, samt var min handledare på min magisteruppsats 2006) hade ett separat inlägg i SvD. Jag ställde i stort sett samma frågor till dem och fick även från Montgomery ett ganska öppet och långt svar. Han menar kortfattat att parapsykologin kanske drabbas av samma problem som socialpsykologin nu gör, att många etablerade fenomen kanske kan förklaras med mer eller mindre medvetet fusk, att det också faktiskt handlar om att parapsykologin utmanar hela vår världsbild (något även Hesslow påpekar!), då drar man sig för att ta det till sig – mycket kraftigt stöd behövs. . . . Inte ens Joakim Westerlund och Jan Dalkvist, hans nära kolleger, har lyckats få fram ett enda hållbart bevis för psi, menar han. Inte heller Deborah Delanoy, som han satte som nummer 1 till Thorsen-professuren i Lund har lyckats hitta reliabelt (tillförlitligt/GB) stöd för psi, och inte heller Adrian Parkers ganzfeld-studier visar några tydliga resultat.

Apropå frågan om att alla rapporter inte publiceras och frågan om fusk påpekar Montgomery att det inte handlar enbart om att alla rapporter inte publiceras (skrivbordslädeproblemet) ”**utan också** om mer eller mindre medvetet fusk eller slarv. Inom socialpsykologi pågår för närvarande en livlig debatt om att många etablerade socialpsykologiska fenomen kanske kan förklaras detta sätt. Socialpsykologin skulle alltså till stor del vila på en skakig grund. Och varför skulle inte det samma kunna vara fallet för parapsykologi? Dessutom är ju parapsykologins oerhört mycket starkare än socialpsykologins. Det handlar om att utmana hela vår världsbild. Så därför är det inte orimligt att ha större krav på reliabilitet och insyn i forskningen inom parapsykologin än inom andra psykologiska forskningsområden. Jag vet i och för sig att

parapsykologisk forskning ofta är rigoröst genomförd. Till exempel, gäller detta Jannes och Jockes forskning. Men efter att ha samlat in data från tusentals deltagare har de inte lyckats få fram ett enda hållbart stöd för psi. En annan rigorös parapsykologiforskare är Deborah Delanoy, som jag satte som nr 1 när jag var sakkunnig på Lundaprofessuren. Såvitt jag minns hade hon heller inte lyckats hitta reliabelt stöd för psi. Jag gjorde en metaanalys på Adrian Parkers ganzfeld-studier inklusive en opublicerad studie, som han nämnde i en fotnot. Återigen inga tydliga resultat och i något/några fall gick signifikanserna åt fel håll.

Det verkar ju också vara så att när skeptiker gör metaanalyser så hittar de mindre stöd för psi, vilket du själv nämner nedan. Om även skeptiker skulle hitta övertygande stöd för psi, då skulle jag påverkas mer än när troende gör det.”

Montgomery menar också att det kan finnas metodologiska misstag i de studier man tagit med i meta-analyser: ”Vad jag efterlyser är ett experiment som garanterat varje gång man genomför det ger stöd för psi och detta skall gälla oavsett om den som genomför experiment är troende eller inte. Ett problem med de ganzfeldstudier som görs nu är att de har alldeles för låg ’power’, vilket innebär att man rent statistiskt kan vänta sig effekter ibland med tanke på hur nära den genomsnittliga proportionen träffar ligger ett slumpmässigt resultat. Låt oss säga att en grupp skeptiker och ”troende” enas om att genomföra ett ganzfeld – försök med tusen deltagare. Och att detta upprepas med nya grupper av forskare ett antal gånger. Om då resultaten i varje försök stöder psi på **samma sätt** (obs), då skulle jag börja luta åt att psi skulle kunna vara en realitet. Faktum är att Janne och Jocke för-

sökte göra det jag nu beskrivit. Först ett försök med ett stort antal deltagare. Och sedan ett replikationsförsök med återigen många deltagare. Och du vet ju hur det gick. Nästan inget av det som i det första försöket kunde tolkas som stöd för psi kunde replikeras i det andra försöket.”

Apropå de senaste årens metaanalyser som stödjer telepati-hypotesen känner Montgomery inte till dem, men hänvisar till det han efterlyser, ett försök som, när det upprepas, alltid ger samma resultat.

Apropå vikten av dessa senare metaanalyser påminner han om det de påpekade i sitt debattinlägg att ”det är diskutabelt om rätt sorts statistik används för att utvärdera resultaten från parapsykologisk forskning. Jag lutar åt att Bayesiansk statistik (i någon form) skulle vara att föredra, där man tar hänsyn till den oerhört låga a priori-sannolikheten för att psi skulle kunna vara realitet. Hur som helst, bör man ha mycket högre krav dels på reliabilitet dels på p-värde än i annan psykologisk forskning (vilket jag var inne på ovan).”

I mitt slut-mejl till Montgomery påpekade jag att Jessica Utts, en av de främsta forskarna på området, tillika professor i statistik, pläderat för att använda just Bayesian-statistik. Att Jan Dalkvist, kollega till både Montgomery och Westerlund inte anser att Bayesian-statistik är av intresse gör mig konfunderad: hur kan man se så olika på statistiska metoder?

Jag avslutar med några korta kommentarer från tre ledande parapsykologer (Adrian Parker, Jessica Utts och Dean Radin) på några av de påstående som Montgomery, Halle och Hesslow har, samt referenser var man läser mer.

*Professor
Adrian
Parker vid
Göteborgs
Universitet:*

1. ”Vad jag förstår håller väl alla parapsykologer med om att det inte finns några upprepbara experiment.”

Adrians kommentar: Om kritiker anser sig själv som sakkunniga borde de läsa aktuell forskning. Om de inte hinner med detta kan de ta del av min artikelserie i *Folkvett* 2011 - 2012¹⁰ där de hittar referenser till aktuell forskning och meta-analyser, bl a Williams¹¹. En av dessa rapporter publicerades i *Psychological Bulletin*³.

2. ”När det gäller utvecklingen tycker jag också att det är ganska uppenbart. Metodologiskt ser experimenten ungefär ut som på Rhines tid även om man förbättrat statistiken och infört metoder (som ganzfeld) som man hoppas skall renodla effekterna.”

Adrians kommentar: Ett metodologiskt framsteg var teknik som under 70-talet utvecklades vid Maimonides dröm-laboratorium. Till min kännedom har den inte ens fram till idag fått någon seriös kritik. Nyligen publicerade Sherwood och Roe en meta-analys¹² som klart tyder på att denna teknik att spela in hågkomster av drömmar, nerskrivna direkt efter att man har väckts efter en dröm, samtidigt som sändaren upplever något starkt (och dessa sedan jämförs blint), är upprepbar. Real time digital ganzfeld är ett vidare metodologiskt framsteg som lyfter in spontana upplevelser i laboratoriet.

Jag kan inte kommentera Montgomerys påstående förrän han publicerar den (sin metaanalys/GB) eller

skickar mig den. Jag har förgäves begärt att få den utan att få ett svar. Alla mina undersökningar som använde den standardiserade formen av ganzfeldteknik är publicerade och gav sammantaget höga signifikanta resultat. Till och med den som gjordes med en variant på tekniken är publicerad. Den enda som gjordes med Joakim Westerlund gav signifikant negativa resultat som i normal psykologi skulle betraktas som bevis för en äkta effekt.

Deborah Delanoy kommer att nog att bli mycket förvånad om inte förtvivlad att höra att Montgomery tycker att hennes forskningsresultat var icke-signifikanta. Varför ville Montgomery ha henne till Lund-tjänsten, om han tyckte att resultaten inte var lovande?

3. ”Teoretiskt har det inte hänt någonting.”

Adrians kommentar: Det blir ett moment 22 som illustreras av ett svar från Forskningsrådet: ”Det fanns ingen invändning mot metodiken men Parker får komma tillbaka när han kan förklara dessa ev. effekter.” Kortfattat: du måste först få Nobelpriset.

4. ”Inga pålitliga effekter och inga upptäckter som lett till några intressanta teorier.”

Adrians kommentar: Se Radins entanglement-teori, och Sheldrakes teori om morfisk resonans.

5. ”Så länge man inte har något experiment som kan utföras på alla laboratorier och alltid ge åtminstone ungefär samma resultat, har man inget forskningsobjekt och för mig ter det sig som slöseri med tid att då följa ämnet”.

Adrians kommentar: Då skall vi genast sluta forska inom psykologi och kanske t o m lägga ned en del av biologin. ►

Jessica Utts, professor i statistik vid University of California, Irvine, Kalifornien ger mig dessa kommentarer när jag nu frågat henne specifikt:

There have been several recent papers that address some of these issues. I'm attaching one of them (Storm)³, som fick kritik av Ray Hyman¹³, som Jessica Utts vill påpeka bemöts av Storm et al¹⁴. Daryl Bem's recent work is another example. You can find links to his papers here: <http://dbem.ws/>.

Slutligen svarar **Dean Radin**, Chief Scientist vid Institute for Noetic Sciences (IONS) och författare till bl a Conscious Universe, Entangled Minds och Supernatural:

Om att upprepbarhet inte skulle finnas: Not true. I've written about this topic extensively in my books. The meta-analyses leave no doubt that some psi experiments have been, and continue to be, successfully repeated.

Om att fältet inte skulle utvecklas: Most methods used today are major advancements over Rhine's ESP Cards. We use psychophysiological and neuroscience techniques, priming methods as used in social and experimental psychology, physics-oriented experiments, etc.

Om att inga nya teorier har utvecklats: I agree that no overarching theories have been advanced that everyone agrees are adequate to explain psi effects. But I also argue that it is unrealistic to expect an adequate

theory when we hardly understand consciousness itself. There are many examples in history where observations of natural phenomena came long before explanations. Aspirin and magnetism are two that come to mind. In both cases it took thousands of years between the observations and theories that provided plausible mechanisms of action.

Om att det inte finns några tillförlitliga effekter och inga nya upptäckter som leder till nya intressanta teorier: If reliable means repeatable in the laboratory, then this is false. The theory issue is the same as in #3.

Och slutligen om behovet av ett experiment man alltid kan upprepa och få ungefär samma resultat: This again is the same as the question of repeatability. E.g., I might point out the ganzfeld study by E. A. -Romero Delgado and G. S. Howard, *The Humanistic Psychologist* **33** (4), 293-303 (2005). Both were highly skeptical psychologists who explicitly said that they did not believe in any psychic abilities. They did the ganzfeld study and got the same 32% hit (significant given their sample size) rate that the meta-analyses have found.

Noter:

1. Druckman, D. and Swets, J.A. Ed. (1988). Enhancing human performance, Washington, D.C.: National Academy Press, 167.
2. Parker, A. & Brusewitz, G. (2003). A Compendium of the evidence for psi. *European Journal of Parapsychology*, 18, 33-52.
3. Storm, L., Tressoldi, P. & Di Risio, L. (2010), Meta-analysis of free-response studies 1992-2008: Assessing Noise Reduction Model to Parapsychology, *Psychological Bulletin*, 136 (4), 471-485.

4. Tressoldi, P. (2011), Extraordinary Claims Require Extraordinary Evidence: The case of non-local perception, a classical and Bayesian review of evidences, *Frontiers in psychology*, 2011; 2:117, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3114207>.
5. Mossbridge, J., Utts, J. & Tressoldi, P. (2012), Predictive physiological anticipation preceding seemingly unpredictable stimuli: a meta-analysis, *Frontiers in psychology*, 17 October 2012, http://www.frontiersin.org/perception_science/10.3389/fpsyg.2012.00390/abstract.
6. May, E. (1996). The American Institute for Research Review of the Department of Defense's STARGATE Program. A Commentary, *Journal of Scientific Exploration*, **10**, 1, 89-107.
7. Alcock, J. (2003). Given the Null Hypothesis a Chance, in *Journal of Consciousness Studies*, **10**, No 6-7.
8. Ullman, M, Krippner, S. & Vaughan, A. (1973). Dream Telepathy.
9. Parker, A. (2000). A review of the Ganzfeld work at Gothenburg University, *Journal of the Society for Psychical Research*, 1-15.
10. Parker, A. (2012). Tre poänger syftande till samförstånd, *Folkvett* 1, 2012.
11. Williams, B. (2011). Revisiting the ganzfeld ESP Debate: A Basic review and Assessment, *Journal of Scientific Exploration*, 25 (4), 639-662.
12. Sherwood, S. J., & Roe, C. A. (2013). An updated review of dream ESP studies conducted since the Maimonides dream ESP programme. I Krippner, Rock, Beischel, Friedman & Fracasso (Ed.), *Advances in Parapsychological Research Vol. 9*.
13. Hyman, R. (2010). Meta-analysis that conceals more than it reveals: Comment on Storm et al. (2010). *Psychological Bulletin*, 136(4), 486-490. doi:10.1037/a0019676.
14. Storm, L. Tressoldi, P. & DiRisio, L. (2010). A Meta-Analysis With Nothing to Hide: Reply to Hyman (2010), *Psychological Bulletin*, 136(4), 491-494.
15. Palmer, J. A., Honorton, C., & Utts, J. (1989). A reply to the national research council study on parapsychology. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 83(1), 31-50.

Seminarium om pseudo- vetenskap i Göteborg i april berörde parapsykologi /GB

Chalmers fakultetsråd ordnade den 25 april ett seminarium om pseudovetenskap på Vetenskapsfestivalen 2013.

De berörde bl a evighetsmaskiner och kall fusion, men också klimatdebatten. En särskild punkt var den parapsykologiska debatten i Lund där Magnus Fontes, professor i matematik i Lund, medverkade.

Detta inslag är alltså ytterligare en konsekvens av LUMS reportage med Etzel Cardeña, som alltså ytterligare ger bilden av att parapsykologi är eller närmar sig att vara en pseudovetenskap, en klart olycklig följd av Cardenas oförsiktighet.

Därför stoppades kursen i parapsykologi med Folkuniversitetet /GB

Det kan i samband med synpunkter från kritiker vara lämpligt att kort nämna lite om varför vår kurs i parapsykologi med Folkuniversitetet, FU stoppades i våras. Rektorn för FU fick ett brev från en ledande forskare med folkrörelsebakgrund (som under många år var verksam i Folkuniversitetet Syd och i förbundsstyrelsen), som påpekade det olämpliga i att FU ordnade denna kurs: 1) Ämnet är för kontroversiellt. 2) Kursen är inte tillräckligt "balanserad" - det vill säga bara ena sidans förespråkare och ingen representant från universitetet (speciellt ingen psykolog av facket). 3) Jens stod som "professor emeritus i fysik", vilket var felaktigt (förväxling med den engelska titeln). 4) FU ska utgå från ett vetenskapligt förhållningssätt där deltagarna lär sig kritiskt tänkande och att se helheten - denna kurs ansågs inte vara i överensstämmelse med denna tanke. Vi har väckt frågan om vi får bemöta kritiken, men det verkar tveksamt.

Observationer av märkliga fenomen kring en brasiliansk 'psychic'

Stanley Krippner och M Winkler har i en rapport (i *Journal of Scientific Exploration*, Vol. 10, No. 2, pp. 281-298, 1996) redogjort för 'fysiologiska och geomagnetiska korrelat' knutna till de märkliga fenomen av psykokenesi-karaktär som de observerade hos denne Amyr Amiden.

Sammanfattning: Andreas Lantz

Under 1994 testades den Brasilianiske undergöraren Amyr Amiden av ett team bestående av forskare från såväl Brasilian som USA. Dessa hade tidigare bevitnat fenomen som materialisationer av föremål, blod och andra fenomen som skulle kunna tillskrivas Makro-PK. Även en illusionist hade bevitnat fenomenen och uppfattade dem som genuina.

Det tycktes vara så att fenomen uppträdde så regelbundet att man faktiskt kunde befinna sig i Amyr Amidens närhet under några dagars tid och bevittna fenomen som diamanter och ädelstenar som föll från intet ner på golvet och blod materialisera sig på Amidens kropp.

De närvarande fick betygsätta anomalierna på en 5 gradig skala där 5 bara gavs till de mest häpnadsväckande fenomenen.

Dessa anomalibetyg korrelationsstestades sedan med den geomagnetiska aktiviteten samt försökspersonens puls, blodtryck och salivph. 2 av 10 korrelationsberäkningarna gav signifikant resultat t.ex. graden av anomaliförekomst korrelerat med det lokala geomagnetiska fältet ($r = 0.93$, $p = 0.02$).

Alla bevittnade fenomen hamnade på en lista där man skrev upp det som bevittnats, betygsatte samt angav klockslag.

Författarna hade tillåtelse att genomsöka lokalerna innan experimenten men det kunde ändå knappast kallas för ett kontrollerat laboratorie-experiment.

Nämnas bör att författarna erkänner att fysiologimätningarna inte alltid var perfekt utförda. En

läkare kompetent att göra dessa mätningar fanns dock på plats och utförde det hela. Det är onekligen sällan som ett seriöst forskarteam bevitnar fenomen av denna magnitud.

Tilläggas bör kanske att man i ett fall som detta normalt ska eftersträva att all form av vätska som materialiseras ska analyseras i ett laboratorium av de bästa experterna som finns att uppbringa. Vad man kan göra i ett specifikt fall kan förstås variera, men det bör tydligt framgå av rapporteringen. Likaså finns alltid risken att lokala experter kan sakna den kompetens som behövs och att de kanske drar sig för att ifrågasätta en lokal 'psychic'.

Detsamma gäller alla föremål som materialiserades. Man måste låta experter på ädelstenar eller vad det nu är för föremål analysera var dessa har sitt ursprung etc. Skalan för att bedöma graden av "anomaly" ska förstås också granskas.

Fenomenet Magenta: en sammanfattning av Stanley Krippner

Bearbetning: Andreas Lantz
Stanley Krippner beskriver i en separat rapport (The Magenta Phenomena: A Summary Account av Stanley Krippner) sina möten med det Brasilianska mediet Amyr Amiden, som han träffade under ett flertal tillfällen under 1993 och 94.

Amiden hade under en längre tid varit omgiven av ganska spektakulära makro-PK fenomen som kan liknas vid det som populärt brukar kallas poltergeistfenomen. T.ex. manifesterade sig olika föremål från intet i hans närhet så ofta att folk knappast kunde ignorera fenomen. Han upplevde även blödningar från händerna vilket kan liknas vid stigmata.

Det förvånande i sammanhanget var att han var uppfostrad som muslim, stigmata är ett fenomen som i regel bara drabbar troende kristna. Amiden antydde att även makro-pk fenomen

var skapade av gudomliga krafter som använde honom som kanal. Tydligt var det ett flertal andra i hans släkt som hade samma gåva.

Amiden hade tydligen även botat ett flertal patienter med tidigt stadium av lepra (spetälska). Dock inte andra som haft lepra i ett sent stadium.

Fenomenen som omgav honom tycktes ske periodvis och en kort tid innan fick Amiden ovanligt mycket syrasmak i saliven. Han gick även ner i vikt och drack mycket vatten. Blod manifesterade sig också på hans ben för att plötsligt försvinna.

Ett team av forskare och andra intresserade från såväl Brasilien som USA (bland annat Krippner) bevittnade vid ett flertal tillfällen både stigmata-fenomen och föremål som dök upp ur intet. Stenar och dylikt som manifesterade sig fick deltagarna behålla i vissa fall. När dessa ett tag efter sammankomsten fick ett frågeformulär om hur de ser på det som skedde tyckte en hel del att fenomenen onekligen var något utöver det vanliga och i vissa fall även det mest fantastiska de upplevt i livet.

Tyvärr gjorde teamet inga fler tester av Amyr Amiden efter 1994 enligt Krippners artikel, detta pga hälsoskäl, vilket var synd med tanke hur spektakulära fenomen runt omkring honom faktiskt var. Hans son har enligt artikeln en liknande förmåga och att testa honom hade onekligen varit intressant i dagsläget.

Miracles

Volumes 1, 2 and 3: God, Science, and Psychology in the Paranormal, av Harold Ellens

(editor), Praeger, 2008

Eftersom fenomenen kring Amyr Amiden nämns i denna bok kan det finnas anledning att också kort nämna lite mer om den, och jag har hämtat lite information från rekla-

men förlaget har på Internet om den (översättning GB):

Kan vetenskapen, psykologi och biologi förklara mirakel? Denna bokserie i tre volymer försöker svara på denna fråga, och presenterar det senaste från forskningen, såväl som klassisk kunskap, om mirakler från fält som omfattar psykologi, psykiatri, teologi, biologi och historia.

Vi har alla hört talas om vad som synes vara mirakulösa händelser, som funnits genom vår historia. De sträcker sig från stigmata och blödande ikoner till dödliga tumörer, som försvinner och 'helare' som lyckas bara genom att lägga sina händer på det sjuka; från människor som kan förutsäga oväntade händelser till så kallade medier och de som hävdar att de kan se och kommunicera med de döda. Dessa böcker, sammanställda av den eminenta Harold Ellens, som fungerar som redaktör för serien på Praeger, "Psychology, Religion, and Spirituality," undersöker mirakler om 'body, mind, och spirit' och presenterar den mest aktuella forskningen om dessa ovanliga händelser, med syfte att knyta hård vetenskap till några av de mest envisa och egenomliga fenomen som knyts till människan.

Från nyheter om en förlamad kvinna som lämnade sin rullstol och gick efter att en evangelist bett för henne, till historier om människor som dött på operationsbordet, bara för att återvända och berätta om ett starkt ljus och stigen till ett 'efterliv', allt detta till synes mirakulösa händelser som många av oss stött på. Några mirakler är intimt förknippade med religiös tro, men det finns miljontals människor som inte hör till en speciell religion, men ändå tror att det händer saker som trotsar alla naturlagar, och därför behöver en ny vetenskaplig förklaring.

Nyheter i korthet

NEMO C. MÖRCK

I detta korta sammandrag vill jag denna gång uppmärksamma tre artiklar som skrivits utifrån skeptikers perspektiv, dessutom vill jag nämna några böcker som utkommit under året. Tidskriften Modern Psykologi hade i septembernumret en kort artikel (4 sidor) med titeln *Hjärnspöken. Därför ser så många de döda gå igen* i vilken en del för oss bekanta personer citeras, Pehr Granqvist, Etzel Cardeña och Jesper Jerkert. Dan Larhammar bidrog till senaste numret av humanisternas tidning SANS. Hans artikel, *Frälsning genom mystik och homeopati* (6 sidor), var om neuroteologi som handlar om "de upplevelser som ges religiösa tolkningar. Det rör hur hjärnan bearbetar och tolkar sådant som beskrivs som uppenbarelser, kontakt med övernaturliga väsen och känslan av att en högre makt stakat ut meningen med livet." Artikelnen hade redan tidigare publicerats i en antologi, *Mystik och andlighet: Kritiska perspektiv* som utkom tidigare i år. Chris French har också skrivit en kort men intressant artikel, *Searching for superhuman* (4 sidor), som publicerades i oktobernumret av The Psychologist men också är fritt tillgänglig på tidskriftens hemsida: http://www.thepsychologist.org.uk/thepsychologist_home.cfm

Journalisten Clas Svahn har skrivit en ny bok, *Osannolikt. Märkliga möten och fantastiska sammanträffanden* som nyligen utkom. Svahn har som många läsare vet länge intresserat sig för ufologi, mysterier och i viss mån även parapsykologi. Läkaren Larry Dossey har också skrivit en ny populärvetenskaplig bok, *One mind. How our individual mind is part of a greater consciousness and why it matters* av intresse. Därutöver kan jag tipsa om att författaren Anthony Peakes böcker ofta är tankeväckande, i år utkom två böcker som han skrivit: *The infinite mindfield. The quest to find the gateway to higher consciousness* och *A life of Philip K Dick - The man who remembered the future.*

Reflektioner om parapsykologins misstag

NEMO C. MÖRCK kommenterar
A. LANTZ

Till föregående nummer av nyhetsbrevet bidrog Andreas Lantz med en artikel om parapsykologins misstag. Mina åsikter skiljer sig ibland ganska markant från de han presenterade. Den tidiga parapsykologin, den psykiska forskningen, fokuserade initialt huvudsakligen på att utreda om huruvida något överlever kroppslig död. Detta resulterade i att man stötte på ett problem som ännu inte lösts, hur kan man vara säker på att medierna förmedlar budskap från döda och inte insikter som de erhållit med hjälp av telepati, retrokognition eller prekognition? Denna fråga har ännu inte fått något tillfredsställande svar och någon allmänt accepterad teori om psi har inte heller lagts fram.

Spekulationer om olika krafter saknas inte i den tidiga litteraturen, men man tvingas hålla med Lantz om att man inte lyckades komma fram till någon hållbar fysikalisk teori. Var det ett misstag att inte ägna alla krafter åt att finna en sådan teori? Kanske, men jag ser det mer som en konsekvens av det faktum att man behövde samla data. Teorier saknas inte och på senare tid har det tillkommit spekulationer om att kvantfysiken med tiden ska erbjuda en förklaring. Fysikerna verkar emellertid oense, några tycker sig se stöd för paranormala fenomenens existens i de resultat som kvantfysikerna lägger fram medan andra inte låter sig övertygas. En ny teori har också lagts fram av James Carpenter i artiklar och i boken *First Sight* som utkom förra året. Han lägger fram hypoteser som kan prövas, men det återstår att se om teorin håller.

Lantz nämner förstås J. B. Rhine och kontrasten mellan de paranormala upplevelser som människor uppger att de haft och de tidiga experimenten på 1930-talet vars utformning ofta gjorde dem synnerligen tråkiga. Kortgissningsförsöken utprepades

dock i större utsträckning än vad skeptiker ofta hävdar, vilket Charles Honorton visade.¹ Jag kan inte hålla med Lantz som menar att Rhine glömde betydelsen av att samma resultat kan erhållas av andra forskare, och personligen tycker jag att det verkar som Rhine var väl medveten om skeptikernas mantra - extraordinära påståenden kräver extraordinära bevis. Publiceringen av tidiga psykokinesi-studier dröjde faktiskt just på grund av att han först ville lägga fram bevisen för telepati! Han menade också att parapsykologer inte skulle slösa tid på Kirlian fotografiering med mera så länge bevisen för psi inte accepterats.

Om huruvida Rhine borde ha sökt oberoende snarare än acceptans från psykologiska institutionen kan man förstås också ha olika åsikter om. Min åsikt skiljer sig från Lantz - jag menar att parapsykologers koppling till universitet rent generellt är och har varit nödvändig. Mycket intressant forskning har visserligen kommit från privatfinansierade institutioner men listan över de som tvingats stänga på grund av bristfällig finansiering är lång! Konsekvensen av band till universitet är minskad produktivitet men betydligt mycket större trygghet för parapsykologerna. Många duktiga forskare har redan tvingats lämnat fältet för att få ihop pengar för mat och hyra. Kan man inte erbjuda ekonomisk trygghet blir det också svårt att rekrytera nya forskare. Om hur potentiella finansierare resonerar kan man bara spekulera.

En av de som satsade stora pengar var den amerikanska militären, men de hade också råd att satsa stora summor på osäkra kort. Det mest kända resultatet av deras insatser är känt under namnet STARGATE - man tränade fjärrskådare och använde dem för att få fram information. För mig tycks det råda viss osäkerhet om hur bra de egentligen lyckades och jag upplever att många av de som skrivit om det överdrivit antingen i positiv eller negativ bemärkelse. Jag är dock helt enig med Lantz om att

man även i Europa borde ägnat fjärrskådning mer uppmärksamhet, och kanske hade man då också lyckats finna eller träna upp en grupp individer som kunnat prestera bra resultat gång på gång. Jag kan också hålla med Lantz och Adrian Parker (se notis 334) om att pengarna som Asta Holler efterlämnade för parapsykologi kunde nyttjas på bättre sätt. Lantz nämner att de borde gått till ett hög-budget projekt för tillämpad psi. Kan man prestera något som potentiella finansierare inser "går att sälja" så kommer också forskningsanslag att bli ett mindre problem.

För mig känns det dock som steget till tillämpad psi ännu är alltför stort. Det finns ett par intressanta exempel på "psykisk arkeologi" och "psykiskt polisarbete" (till exempel fallet Poole)² men de tycks för mig ännu utgöra undantag. När det gäller healing är steget nog mindre, men mer systematiska undersökningar över tid om möjligheten att nyttja psi behövs. Personligen tror jag dock att större förståelse för hur psi fungerar behövs för att man ska få goda resultat. Betydelsen av att i sådana fall arbeta med särskilt utvalda personer snarare än med individer som inte ens tror sig ha någon särskild "psi-förmåga" kan nog inte överdrivas. Studier med enskilda medier var vanliga på 1970-talet, men tycks numera vara ganska ovanliga - det är lite oklart varför. En del av forskarna som då var aktiva hade en naiv uppfattning om hur fusk kunde ge erhållna resultat, men allsammans kan inte viftas bort. Brist på lämpliga försöksdeltagare är en möjlig förklaring som jag inte accepterar, det är nog snarare så att man inte letat tillräckligt eller på fel ställen. Om just detta är jag och Lantz eniga. Emellertid är det fortfarande mycket oklart i vilken utsträckning olika "psi-förmågor" kan uppövas. David Luke föreslog 2011 att parapsykologerna i större utsträckning borde använda sig själva som försöksdeltagare³ - det är kanske ingen dum idé, men fordrar sannolikt betydligt mycket mer tid än de flesta aktiva forskare kan avvara. ►

Forts från sid 11 Reflektioner om parapsykologins misstag

Har man överskattat betydelsen av de många doktorander Robert Morris utbildade? Kanske, men flera av dem är fortfarande aktiva och bidrog till att ge parapsykologin ett fotfäste i Storbritannien som jag vågar påstå är ovanligt bra om man jämför med situationen i många andra länder. När det gäller meta-analyser tycker jag att Lantz delvis har rätt, men den upprepbarhet av försök som meta-analyserna faktiskt visat hade varit fullt tillräcklig om det handlat om ordinära fenomen och inte extraordinära. Detta är också de framstående skeptikerna Chris French och Richard Wisemans åsikt. Frågan som jag tycker väcks är att om man bör ägna sig åt att försöka övertyga en större grupp forskare om fenomenens existens eller om man istället bör ägna sig åt att försöka förstå hur psi fungerar?

Vår förening i Facebook

Vår grupp i facebook börjar nu bli så stor att vi vill ägna den några rader här i vårt nyhetsbrev.

Vi är verkligen glada att ha en så stor grupp där, och hoppas förstås att ni också blir betalade medlemmar i SPF, även om flera av er kan vara utspridda och bo runt om i landet och därför inte kan komma till föredragen. Tänk då på att ni stödjer oss och våra möjligheter att föra ut vår information om ni blir medlemmar. Dessutom har vi många föredrag inspelade, som ni kan titta på via vår hemsida.

Kanske vi med en kommande fin hemsida kan göra den extra förmånlig för medlemmar, kanske med särskilda funktioner bara för medlemmarna. ? Diskussioner pågår.

Referenser:

1. Honorton, C. (1975). Has science developed the competence to confront the claims of the paranormal? Se: <http://www.lfr.org/lfr/csl/library/Chucks1975.pdf>
2. Playfair, G. L., & Keen, M. (2004). A possibly unique case of psychic detection. *Journal of the Society for Psychological Research*, 68(874), 1-17. Se också Michael Prescotts två inlägg om detta spännande fall: <http://michaelprescott.typepad.com/>
3. Luke, D. (2011). 2011 presidential adress: Experiential reclamation and first person parapsychology. *Journal of Parapsychology*, 15(2), 185-199.

Ur *Journal of Parapsychology* (Volume 77, nummer 1, Spring 2013)

ANDREAS LANTZ

Numren i denna tidning har numera sammanfattningar på spanska, franska och tyska, vilket kan vara bra eftersom faktiskt även forskare i många länder kan ha rätt bristfälliga kunskaper i engelska.

Den mest intressanta artikeln är i mitt tycke:

Alejandro Parra: 2012 Presidential Address: What Have We Learned About Psi? Reflections on the Present of Parapsychology.

Intressant diskussion om problemen med rådande paradigmet inom parapsykologin och de problem som psi-

Redaktionen förändras

NEMO C. MÖRCK

Sen en tid tillbaka har jag känt att det varit dags att tacka för mig och ägna min kraftigt begränsade fritid åt annat.

Förhoppningsvis har mina texter uppskattats och bli inte förvånad om det dyker upp notiser med mina initialer – mitt intresse kvarstår! Dock efterlämnar jag en lucka och om någon kunnig läsare som håller sig à jour och är duktig på att skriva känner att han eller hon kan fylla den så **tveka inte att ta kontakt med Göran Brusewitz.**

forskningen har i dagsläget. Parra diskuterar på ett tydligt och bra sett problemen med språkbarriärer och den väldiga fokus på forskning publicerat i den engelskspråkiga världen som skett hittills. Han tar även med intressanta citat av bland annat den kände fysikern Carl Sagan, som sent i livet insåg att vissa experiment inom psi faktiskt är värda att tas på allvar. Sagan dömde tidigare bort psiforskningen på ett fördomsfullt sett men efter att ha uppmanats att studera forskningsrapporterna ändrade han sig.

Varmt tack för gåvor!

A-s E-d 100 kr
C-J W-m 600 kr

Sällskapet för Parapsykologisk Forskning, SPF

Postgiro: 35 17 57-0
Medlemsavgift: 300:-, för pensionärer och studerande 200:-
Ordförande: Göran Brusewitz, Diligensv 98, 13148 Nacka
Tfn hem: 08-466 98 58, Mobil: 0708-10 35 32
e-post: goran.brusewitz@parapsykologi.se
Vice ordf.: Jens Tellefsen
Kassör: Carina Landin
Sekreterare: Edgar Müller
Redaktör: Göran Brusewitz
Medredaktör: Nemo Mörck
Layout: Merit Müller
Hemsida: www.parapsykologi.se
Ansv. hemsida: Jajja Deboussard
Tryckeri: Åsö Föreningsråds Tryckeri, 08 - 644 72 10